

საბანკო საქმორი ფინანსური გლობალიზაციის პირობებში

ნიკოლოზ დარჩიაშვილი
სტუ დოქტორანტი

რეზიუმე

უკანასკნელ წლებში, დაჩქარებული გლობალიზაციის, პოლიტიკური არასტაბილურობისა და მსოფლიოში კრიზისის წარმოშობის რეციდივების საფრთხის გამო, სულ უფრო დიდ მნიშვნელობას იძენს და მნიშვნელოვანი ყურადღება ეთმობა, როგორც ფინანსური სისტემის მთლიანად, ასევე მისი ცალკეული კომპონენტების ფინანსური სტაბილურობის პრობლემებს, ამასთან განსაკუთრებული მნიშვნელობა, როგორც ფინანსური სისტემის ფუძემდებლურ ელემენტს, ენიჭება საბანკო სექტორს.

საკვანძო სიტყვები: საბანკო სექტორი, ფინანსური გლობალიზაცია, ბანკი, რეიტინგი.

შესავალი

ფინანსურ გლობალიზაციას თან სდევს საბანკო საქმიანობის დერეგულირება და ფინანსური ბაზრების ლიბერალიზაცია. ამასთან იშოლება ინსტიტუციონალური საზღვრები სხვადასხვა სახის საბანკო და საფინანსო საქმიანობას შორის, როგორებიცაა: კომერციული, საინვესტიციო, სადაზღვევო და ა.შ. შედეგად მნიშვნელოვნად იცვლება ფინანსურ ბაზრებზე კონკურენციის ხასიათი და ფორმები. ბანკები იძულებულნი არიან კონკურენცია გაუწიონ არა მხოლოდ ერთმანეთს, არამედ სხვა ფინანსურ ინსტიტუტებსაც - სადაზღვევო და საინვესტიციო ფონდებს, საფინანსო კომპანიებს და ა.შ. ხოლო ლიბერალიზაციის პირობებში - როგორც რეზიდენტებს, ასევე არარეზიდენტებს.

საბანკო ბიზნესის გლობალურ ცვლილებებში განსაკუთრებული როლს თამაშობს საინფორმაციო ტექნოლოგიები. ჯერ კიდევ ახლო წარსულში საინფორმაციო სისტემები და ტექნოლოგიები გამოიყენებოდნენ უპირატესად საბანკო ინფორმა-

ციის შეგროვებისა და გადამუშავების ავტომატიზაციისათვის, ხოლო მცირე მასშტაბით ბანკებში დაგეგმვისა და კონტროლისათვის და განიხილებოდნენ, როგორც ხელის შრომის შემცირებისა და საბანკო დანახარჯების ოპტიმიზაციის საშუალება. დღესდღეობით საინფორმაციო ტექნოლოგიები გახდა საბანკო ბიზნესში რადიკალური სტრუქტურული ცვლილებების მამოძრავებელი ძალა. ისინი ფარავენ სივრცესა და დროს, და უხსნიან ბანკებს გასასვლელს დღელამის ნებისმიერ დროს გეოგრაფიულად დაცილებულ ბაზრებზე.

ახასიათებდნენ რა გლობალურ ფინანსურ სფეროს ჯონ დენიელსი (John D. Daniels) და ლი რადება (Lee H. Radebaugh) აღნიშნავენ, რომ საერთაშორისო ოპერაციების განვითარების საკვანძო ასპექტს წარმოადგენს იმ საბანკო მომსახურების რიცხვის გაზრდა, რომელსაც სთავაზობენ კლიენტებს ტრანსნაციონალური ბანკები. ბანკები თანამედროვე პირობებში გავლენას ახდენენ არა მხოლოდ კორპორაციული რესურსების ნაკადების მოძრაობაზე, არამედ უზრუნველყოფენ საკრედიტო დაფინანსებას ადგილობრივ და გლობალურ დონეზე. [1]

ძირითადი ტექსტი

ყოველწლიურად სარეიტინგო სააგენტოები, ანალიტიკოსები და საფინანსო კომპანიები ადგენენ ყველაზე საიმედო, მომგებიან და წარმატებული ბანკების რეიტინგს, მაგრამ ფინანსური კრიტერიუმები საკმაოდ სპეციფიურია იმისათვის, რომ დარწმუნებით გამოვყოთ მსოფლიოს ყველაზე მსხვილი ბანკი. ამიტომ ახდენენ რეიტინგების ფორმირებას სხვადასხვა პარამეტრის მიხედვით, ამიტომაც ერთი და იგივე ბანკი რომელიმე პარამეტრით შესაძლოა ლიდერობდეს, ხოლო ჩამორჩეობდეს სხვა პარამეტრის მიხედვით. ჩვენ გავაანალიზეთ სხვადასხვა ქვეყნის ბანკები საკვანძო მაჩვენებლების მიხედვით: თანხა ჩადებული აქტივებში, საბაზრო კაპიტალიზაცია, კაპიტალი, თანამშრომლების რაოდენობა და ბრენდის ღირებულება, ქვეყნები რომლებშიც აწარმოებენ საქმიანობას და ბაზარზე ყოფნის წლების რაოდენობა. (იხ. ცხრილი 1).

ცხრილი 1.

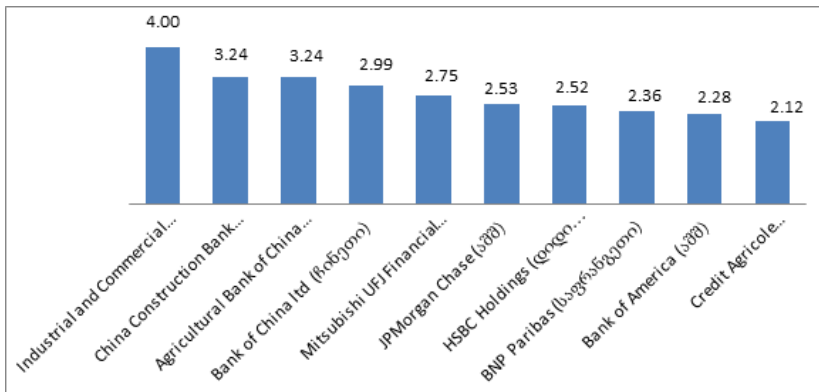
მსოფლიოს 5 უმსხვილესი ბანკი საკვანძო მახასიათებლების მიხედვით 2016 წლის რეიტინგი*

	ქვეყანა	აქტივები ტრილ. \$	კაპიტალიზაცია მილიარდ.\$	კაპიტალი მილიარდ.\$	დაარსების წელი	თანამშრომელთა რაოდენობა	ქვეყნების რაოდენობა
Industrial and Commercial Bank of China	ჩინეთი	3,42	224.08	274.43	1984	466000	132
JP Morgan Chase & Co	აშშ	2.5	234.2	200.48	1799	240000	100
HSBC Holdings	დიდი ბრიტანეთი	4.41	133	153.3	1865	235000	85
Mitsubishi UFJ Financial Group	იაპონია	2.64	73.5	131.75	1880	108153	40
BNP Paribas	საფრანგეთი	2.51	66.8	98.55	1848	189000	31

*ცხრილი შედგენილია მსოფლიო ბანკის, სავალუტო ფონდის, S&P Global Intelligence-ის და სააგენტო Tmn-ის მონაცემებზე დაყრდნობით.

ერთ-ერთ მნიშვნელოვან კრიტერიუმად, რომლის მიხედვითაც წამყვანი სააგენტოები და საფინასო ორგანიზაციები ადგენენ მსოფლიოს უმსხვილესი ბანკების რეიტინგს წარმოადგენს ჯამური აქტივების მოცულობა. საინვესტიციო პორტალმა Invest Rating-მა გამოაქვეყნა მსოფლიოს უმსხვილესი ბანკების რეიტინგი S&P Global Intelligence-ის მიხედვით. დიაგრამაზე მოცემულია აქტივების მიხედვით მსოფლიოს უმსხვილესი ბანკების ტოპ 5-ლი (იხ. დიაგრამა 1).

დიაგრამა 1. მსოფლიოს უმსხვილესი ბანკების ტოპ 10-ლი აქტივების მიხედვით 2018 წლის 15 იანვრისათვის (ტრილიონ \$-ში).

*დიაგრამა შედგენილია S&P Global Intelligenc-ის მონაცემებზე დაყრდნობით

რეიტინგში უპირატესობა მოპოვებული აქვთ ძირითადად მსხვილ სახალხო ბანკებს. ხოლო ისეთი საინვესტიციო ბანკების გიგანტები, როგორებიცაა Goldman Sachs და Morgan Stanley ვერ მოხვდნენ ტოპ-28-ში, მათ უკავიათ შესაბამისად 32 და 37 ადგილები. [2]

ჩინური ბანკები რჩებიან მსოფლიოში უმსხვილეს კორპორაციებად. მაგალითად, ბანკი Industrial and Commercial Bank of China უკვე ზედიზედ მე-5 წელია ლიდერობს კომპანია Global 2000-ის რეიტინგში, იგი აკონტროლებს ჩინეთის საბანკო სექტორის მეხუთედს. კომპანიის აქციების 70% ეკუთვნის სახელმწიფოს.

საქართველოს ბანკები მართალია უკვე მოხვდნენ მსოფლიო რეიტინგებში მაგრამ მათი შედეგები საკმაოდ მოკრძალებულია. საქართველოს ეროვნული ბანკის მონაცემებით ქვეყანაში 2018 წლის 1 აგვისტოსათვის სულ იყო 15 ლიცენზირებული საბანკო დაწესებულება. მათ შორის ორი ბანკის საქართველოს ბანკისა და თიბისი ბანკის აქციები განთავსებულია ლონდონის

საფონდო ბირჟაზე პრემიუმ სეგმენტში.[3]

საკმაოდ მოკრძალებულია საქართველოში ლიცენზირებული ბანკების საკვანძო მახასიათებლები. მაგალითისათვის განვიხილოთ ქვეყნის ერთ-ერთი უმსხვილესი საქართველოს ბანკის მონაცემები: მისი მთლიანი აქტივები შეადგენს 5671.7 მილიონ ლარს, საბაზრო კაპიტალიზაცია 961.4 მილიონ დოლარს (მონაცემი მოცემულია 2013 წლის 7 აგვისტოს მდგომარეობით) მისი ოფისები განლაგებულია მთელი ქვეყნის ტერიტორიაზე (197 სერვისცენტრი), მოსამსახურეთა რაოდენობა შეადგენს 11507 თანამშრომელს. ბანკის აქციების 92%-ს ფლობენ უცხოური ინვესტორები. როგორც ვხედავთ საქართველოს ბანკებს ჯერ კიდევ მოკრძალებული ადგილი უკავიათ მსოფლიო საფინანსო სისტემაში. [4]

დასკვნა

ამრიგად, თანამედროვე ეტაპზე მსოფლიოში ჩამოყალიბდა სამი მთავარი ფინანსური რეგიონი, სადაც მოხდა უმსხვილესი ტრანსნაციონალური ბანკების თავმოყრა, ეს რეგიონებია: აშშ, დასავლეთ ევროპა და აზია-წყნარი ოკეანის რეგიონი. ჩამოყალიბებულ თანამედროვე პირობებში საბანკო სტრუქტურები არა მხოლოდ გავლენას ახდენენ კორპორაციული რესურსების ნაკადების მოძრაობაზე, არამედ უზრუნველყოფენ საკრედიტო დაფინანსებას ადგილობრივ და გლობალურ დონეებზე. ტრანსნაციონალური ბანკები იღებენ მონაწილეობას საერთაშორისო საბანკო ოპერაციებში საკორესპონდენტო ურთიერთობების დამყარების ან საზღვარგარეთ თავისი ფილიალებისა და წარმომადგენლობების გახსნის ხარჯზე, ასევე აყალიბებენ კონსორციუმებს სხვა ქვეყნების ბანკებთან ერთად.

ნებისმიერი სახელმწიფო ჩართული მსოფლიო პროცესებში, მნიშვნელოვანწილად განიცდის გლობალიზაციის გავლენას. მისი შედეგები მოქმედებს საზოგადოების ცხოვრების ყველა სფეროზე, განსაკუთრებით საბანკო სექტორზე. საბანკო სექტორი - არის ერთ ერთი ის სფერო, სადაც ყველაზე უფრო იგრძნობა საფინანსო გლობალიზაციის გავლენა. გავითვალისწინებთ

რა გლობალური განვითარების ყველა დადებით მხარეს, საქართველომ უნდა გაატაროს ეკონომიკური პოლიტიკა, რომელიც მიმართული იქნება ინოვაციური ეკონომიკის ფორმირებაზე, თანდათან უცხოურ ინვესტორებზე დამოკიდებულების შემცირებაზე, რაშიც ლომის წილი უნდა მიუძღოდეს ქვეყნის საბანკო სექტორს. აუცილებელია გამოყენებულ იქნეს ყველა შიდა რესურსი, საბანკო კაპიტალი მიმართულ უნდა იქნეს ინოვაციური ტექნოლოგიების, სოფლის მეურნეობის, ტურიზმის, ინფრასტრუქტურის, გადამამუშავებელი და მსუბუქი მრეწველობის განვითარებაზე. ყოველივე ამისათვის კი აუცილებელია ქვეყანაში გამართული საბანკო სექტორის ფუნქციონირება, რაშიც მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია საბანკო სისტემის რეგულირების სისტემის დახვეწასა და გამართულ ფუნქციონირებას.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Daniels J. D., Radebaugh L H. International Business : environments and operations. 67 Citations. https://www.researchgate.net/publication/31647153_International_Business_environments_and_operations_J_D_Daniels_Lee_H_Radebaugh
2. Фирбейн Ф. ТОП 100 крупнейших банков в мире. М. 2017. Invest Rating. <https://www.invest-rating.ru/financial-forecasts/?id=7903>
3. საქართველოს ეროვნული ბანკი. საქართველოში ლიცენზირებული საბანკო დაწესებულებები. <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=403>
4. საქართველოს ბანკი. SOLO- საქართველოს ბანკის შესახებ. <http://solo.ge/ge/about-solo/about-bank-of-georgia/references>

REFERENCES

1. Daniels J. D., Radebaugh L. H. International Business : environments and operations. 67 Citations. https://www.researchgate.net/publication/31647153_International_Business_environments_and_operations_J_D_Daniels_Lee_H_Radebaugh
2. Firbeyn F. TOP 100 largest banks in the world. M. 2017. **Invest Rating**. <https://www.invest-rating.ru/financial-forecasts/?id=7903>
3. National Bank of Georgia. Licensed banking institutions in Georgia. <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=403>
4. Bank of Georgia. SOLO-Bank of Georgia <http://solo.ge/ge/about-solo/about-bank-of-georgia/references>

BANKING SECTOR UNDER FINANCIAL GLOBALIZATION

Nikoloz Darchiashvili

PhD Student of GTU

RESUME

In recent years, the accelerated globalization, political instability and crisis in the world because of the threat of recurrence, are becoming more important. The significant attention is paid to the financial system as a whole, as well as to its individual components of financial stability issues, with special importance, as the Financial Systems as its fundamental element, is attached to the banking sector.

Key words: Banking sector, financial globalization, bank, rating.